

Rexurdimento: Eduardo Pondal e Manuel Curros Enríquez, outros autores poéticos do Rexurdimento. A prosa e o teatro do Rexurdimento.

➤ **Eduardo Pondal**

- *A súa vida*: naceu en Ponteceso, Coruña, o 8 de Febreiro de 1835, de ascendencia fidalga. Fillo menor de sete irmáns, queda orfo de nai cando contaba un ano. Tras exercer como médico pouco máis de 3 anos renuncia á profesión e dáse por enteiro á poesía e ao estudo das dúas fontes clásicas que lle dan os fundamentos: o mito celta e a cultura grega. Morre na Coruña en 1917, sendo enterrado no cemiterio de San Amaro preto do seu admirado Curros.
- *A súa obra poética*: “*Rumores de los pinos*” (1877) colección de 21 poemas escritos en galego e castelán. “*Queixumes dos pinos*” (1886), totalmente en galego e que supera a anterior en composicións e calidade artística; a segunda edición realizada pola academia galega (1935) engade 38 poemas. “*A campana de Anllóns*” (1895), notable ampliación do poema xa escolmado en 1862. “*Os Eoas*”, extenso poema que se conserva inédito na Academia Galega, só se publicaron algúns retallos.
- *Os fundamentos da poesía de Pondal*: O pensamento poético pondaliano vaise forxando progresivamente: a partir de realidade ambiental que o autor experimenta e en conexión co movemento Pancelista que se inicia en Europa dende 1700.
 - ✓ A poesía cívica: *celtismo*, influído por historiadores como Manuel Murguía que buscan as orixes da nación galega no seu pasado celta o que lle conferiría ao pobo un carácter propio baseado no amor á terra, no lirismo e na capacidade de resistencia. O papel de Pondal é determinante na creación deste pasado mitolóxico no que salienta a figura do heroe Breogán, personificación da estirpe galega. *Bardismo*, Pondal pensa que é ao poeta a quen lle corresponde converterse en guía do pobo escravizado. De aí que reivindicase a figura do *bardo*, que era o poeta e dirixente dos antigos celtas, quen coa súa voz instruía e conducía ao pobo. *Helenismo*, entroncado co celtismo, os heroes pondalianos amosan unha rexa virilidade e uns valores éticos propios dos heroes da Grecia clásica.
 - ✓ A poesía lírica: *a natureza* ten unha importante presenza na obra pondaliana. É unha paisaxe áspera, representada polas gándaras, os toxos, as uces, os piñeiros, as forzas da natureza, os animais salvaxes e que recorda a comarca de Bergantiños. Con moita frecuencia aparecen topónimos daquela terra: Dombate, Xallas, etc. *A muller* ten na obra de Eduardo Pondal unha presenza variada e contraditoria: *romántico-trobadoresca*, muller obxecto de idealización. *Naturalista*, predominantemente sensual, máis auténtica en Pondal.
- *A lingua*: pondal desexaba plasmar nos seus versos unha lingua que respondera ao tipo nobre e culto da poesía que trataba. Por iso emprega cultismos latinizantes ou helenizantes. Procura unha maior enxebreza nos seus vocábulos, facendo unha selección dos mesmos, rexida por un criterio eufónico.

- *A métrica*: utiliza como versos básicos, oito, sete, seis e cinco sílabas. Nos de arte maior manexa os de dez e once sílabas, pero con menos continuidade cós anteriores. O decasílabo aparece, ás veces, partido en hemistiquios (dúas partes, mediante unha cesura). Como versos complementarios, dez, once, doce e catorce sílabas.
- *Estilo*: introduce procedementos propios da épica Homérica como símil e manexo de epítetos, sendo o máis empregado *garrido*, aplicado ó corpo, espírito, cousas e persoas. Apenas emprega o diminutivo e o artigo indeterminado...etc.

➤ **Manuel Curros Enríquez**

- *A súa vida*: naceu na vilá ourensá de Celanova no ano 1851, fillo dun notario de carácter autoritario con quen tivo unha relación conflitiva. Moi novo marcha a Madrid onde milita na ideoloxía republicano-progresista e traballa como xornalista. No ano 1884 emigra a Cuba e fixa a súa residencia na Habana onde traballa como xornalista e se posiciona a favor das reivindicacións dos cubanos en contra do goberno de Madrid. Dende Cuba participa activamente na creación da Real Academia Galega. Morto na Habana no ano 1908, os seus restos foron trasladados posteriormente a Galicia e enterrados na Coruña nun acto no que participaron máis de 40.000 persoas.
- *A súa obra*
 - ✓ Aires da miña terra: atopamos tres liñas temáticas, *liña social ou cívica*, con poemas comprometidos nos que denuncia a miseria e a marxinación do pobo galego e manifesta o seu posicionamento, como persoa e como poeta, na loita contra a inxustiza. Quizais o aspecto máis escandaloso para os seus contemporáneos foi o anticlericalismo e a denuncia que fai da Igrexa e da súa doutrina social, que sempre estaba de parte dos poderosos. *A intimista*, Curros tamén escribiu poemas nos que cultiva un lirismo íntimo e subxectivo como por exemplo o titulado “¡Ai!”, no que expresa a dor pola morte dun fillo seu, ou a elegía “Na morte da miña nai” tamén referido a un acontecemento de carácter persoal. *A costumista*, temática á que corresponden os tres poemas premiados no certame de Ourense de 1877: “Unha boda en Einibó”, “A Virxe de Cristal” e “O gueiteiro”.
 - ✓ O divino sainete: este libro foi considerado por Curros a súa mellor obra. É unha parodia do libro de Dante *A Divina comedia* da que toma título e estrutura. O libro preséntanos ao propio Curros viaxando na compañía do espírito de Francisco Añón nunha peregrinación a Roma para participar no xubileu do pontífice León XIII. Curros fai a crítica das institucións e ridiculiza os seus inimigos persoais e literarios.
- *Lingua*: a súa lingua é totalmente popular e viva, procurando a máxima riqueza e a máxima enxebreza. Podemos dicir por tanto que o seu galego é o de Celanova, tanto no léxico como na morfoloxía.

- **Estilo:** os procedementos retóricos véñenlle a miúdo da asimilación de formas da linguaxe figurada que se atopa xa incorporada na fala popular. Outras veces trátase de métodos que proveñen da preceptiva romántica.
 - **Métrica:** carece de orixinalidade, dado que aceptou os metros e as formas estróficas vixentes na época (romanticismo e realismo). Os versos que Curros manexa como metros básicos, é dicir, usados só ou en combinación con outros son: hexasílabo, heptasílabo, octosílabo, decasílabo, hendecasílabo, dodecasílabo e alexandrino. O pentasílabo, tetrasílabo e trisílabo son usados só como versos auxiliares.
- **Outros autores poéticos do Rexurdimento:** na corrente da *poesía de contido social* destacan dous autores, *Valentín Lamas Carvajal* e *Manuel Leiras Pulpeiro*. Na corrente da *poesía estilista* cabe destacar os seguintes autores, *Evaristo Martelo Paumán*, *Florencio Vaamonde Lores* e *Manuel Lugrís Freire*.
- **A prosa e o teatro do Rexurdimento**
- **A prosa:** naceu limitada polo realismo no que tivo que se desenvolver e podemos destacar os seguintes autores, *Marcial Valladares*, *Antonio López Ferreiro*, *Lamas Carvajal*, *Heraclio Pérez Placer* e *Francisco Álvarez de Nóvoa*.
 - **O teatro:** no século XIX non se pode dicir que haxa un teatro en galego; soamente contra finais de século aparecen timidamente obras de carácter histórico ou costumista. Destacan autores como *Francisco María de la Iglesia*, *Galo Salinas* e *Lugrís Freire*.